

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З КУРСУ

«ПРОГНОЗУВАННЯ»

(для студентів 3 курсу денної форми навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)

ХАРКІВ
ХНАМГ
2012

Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Прогнозування» (для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. І. Світлична. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 38 с.

Укладач: Т. І. Світлична

Рецензент: В. О. Пасічний

Рекомендовано кафедрою економіки будівництва,
протокол № 3 від 27.10.2010 р.

Вступ

Економічне прогнозування – невід’ємна частина системи управління економічним розвитком підприємства на всіх рівнях прийняття рішень. Ринкова економіка потребує врахування імовірнісних факторів розвитку, складання альтернативних програм розвитку підприємства і т. ін. Усе це визначає підвищену роль прогнозних розрахунків у всіх сферах: інвестиційній, виробничій, соціальній і т. ін. Крім того, підвищується роль економічного прогнозування як інструменту контролю за ходом реалізації планів діяльності підприємств.

Прогнозування сьогодні входить практично в усі галузі науки, господарської і політичної діяльності. Але основним є економічне прогнозування, тому що розвиток економіки визначає темпи росту інших елементів суспільної системи. Разом з тим економіка є однією з найбільш важливих і складних для прогнозу областей. Робота підприємств в умовах ринкових відносин усе більше має потребу в науково обґрунтованому прогнозуванні їхньої діяльності. Пов’язано це насамперед з тим, що процес створення й ухвалення рішення містить у собі визначення безлічі альтернативних рішень, їхню оцінку й вибір єдиного, оптимального рішення. Результати прогнозування при цьому мають сенс немовби «матеріалу для міркування», на основі якого можна істотно підвищити наукову обґрунтованість економічних рішень.

Вивчення курсу «Прогнозування» спрямоване на оволодіння студентами необхідним інструментарієм економічного прогнозування. Вміння правильно вибирати й застосовувати методи прогнозування безсумнівно впливає на якість рішень, прийнятих у виробничо-господарській діяльності підприємств.

Курс «Прогнозування» пов’язаний з такими дисциплінами: математика, статистика, економетрія, філософія, планування, аналіз господарської діяльності та ін.

Предметом курсу є вивчення методів прогнозування імовірних ситуацій результату подій в майбутньому для прийняття оптимальних рішень.

1. Загальні положення

Метою практичних занять з курсу «Прогнозування» є закріплення теоретичних знань і придбання практичних навиків з розробки економічних прогнозів. Ці знання, безумовно, сприятимуть прийняттю ефективних управлінських рішень.

Загальний розподіл годин за навчальним планом за спеціальністю «Економіка підприємства» наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Розподіл загальних годин за навчальним планом

Форма навчання	Усього, кредит / годин	Семестр	Години			
			Аудиторні	у тому числі		Самостійна робота
				Лекції	Практичні	
Денна	4,0 / 144	9	55	22	33	89

Розподіл годин за змістовими модулями наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Розподіл годин за модулями

Змістові модулі (ЗМ)	Усього, кредит / годин	Форми навчальної роботи		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
Денна форма навчання				
Модуль	4,0 / 144	22	33	89
ЗМ 1. Теоретичні основи економічного прогнозування	2,0 / 72	10	14	48
ЗМ 2. Методи розробки й оцінка якості економічних прогнозів	2,0 / 72	12	19	41

Практичне заняття – це організаційна форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання практичних завдань. Основна мета практичного заняття – розширення, поглиблення і деталізація теоретичних знань, отриманих студентами на лекціях і в процесі самостійної роботи, також спрямування їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення вмінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Розподілення занять за темами, зміст яких наведено в робочій програмі курсу, показано в табл. 3.

Таблиця 3 – Розподіл робочого часу для проведення аудиторних практичних занять

Найменування модулю і тем	Кількість годин
ЗМ 1. Теоретичні основи економічного прогнозування	
<i>Заняття 1</i>	
Тема 1. Зміст прогнозування як науки	2
<i>Заняття 2</i>	
Тема 1. Зміст прогнозування як науки	2
<i>Заняття 3</i>	
Тема 2. Зміст і призначення економічного прогнозування	2
<i>Заняття 4</i>	
Тема 2. Зміст і призначення економічного прогнозування	2
<i>Заняття 5</i>	
Тема 3. Послідовність розробки економічних прогнозів	2
<i>Заняття 6</i>	
Тема 3. Послідовність розробки економічних прогнозів	2
<i>Заняття 7</i>	
Проміжний тестовий контроль № 1 зі змістового модуля 1	2
ЗМ 2. Методи розробки й оцінка якості економічних прогнозів	
<i>Заняття 8</i>	
Тема 4. Метод експертних оцінок	2
<i>Заняття 9</i>	
Тема 4. Метод експертних оцінок	2
<i>Заняття 10</i>	
Тема 4. Метод експертних оцінок	2
<i>Заняття 11</i>	
Тема 4. Метод експертних оцінок	2
<i>Заняття 12</i>	
Тема 6. Методи екстраполяції	2
<i>Заняття 13</i>	
Тема 6. Методи екстраполяції	2
<i>Заняття 14</i>	
Тема 7. Методи моделювання	2
<i>Заняття 15</i>	
Тема 7. Методи моделювання	2
<i>Заняття 16</i>	
Тема 7. Оцінка якості економічних прогнозів	2
<i>Заняття 17</i>	
Проміжний тестовий контроль № 2 з змістового модуля 2	1
Усього	33

У порядку контролю успішності на заняттях №№ 7 і 17 навчання проводять проміжний тестовий контроль тривалістю 45 хвилин кожний. Проміжний контроль вміщує в себе практичні розрахункові завдання і тести (або теоретичні запитання).

Контроль знань здійснюють також опитуванням студентів з тем кожного заняття. Практичні заняття з курсу «Прогнозування» вміщують:

- через опитування закріплення основних теоретичних положень з теми практичного заняття;
- ознайомлення з умовами задач;
- виконання аналізу ситуації, наведеної в завданні;
- виконання кількісних розрахунків;
- підведення результатів розв'язання задачі.

На практичних заняттях може видаватися домашнє завдання для самостійного виконання.

2. Зміст практичних занять

ЗАНЯТТЯ 1

Практичне заняття проводять з *теми 1* робочої програми курсу «*Зміст прогнозування як науки*».

Мета заняття – переконатися в необхідності прогнозування в сучасних умовах розвитку суспільства, розібратися, що вивчає наука «Прогностика», які основні напрямки прогнозування.

На практичному занятті проводять опитування студентів з теоретичного лекційного матеріалу й обговорюють теоретичні питання першої теми курсу.

Студент повинен з'ясувати такі питання теми:

- Чому виникає необхідність прогнозувати результат подій в майбутньому?
- Яка роль прогнозування в розвитку суспільства?
- Які основні історичні етапи розвитку прогнозування як науки?
- Що вивчає наукова дисципліна «Прогностика»?
- Які існують основні напрямки прогнозування?
- Як зв'язані між собою поняття: прогнозування і передбачення? гіпотеза, прогноз і план?
- Що є предметом вивчення курсу «Прогнозування» і з якими курсами він пов'язаний?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » ПРОГНОЗ
- » ПРОГНОСТИКА
- » ПЕРЕДБАЧЕННЯ
- » ПРОГНОЗУВАННЯ

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [4, 7, 8, 12, 25, 29].

ЗАНЯТТЯ 2

Практичне заняття проводять з теми 1 робочої програми курсу «Зміст прогнозування як науки».

Мета заняття – розібратися в методологічній базі сучасного прогнозування, а саме в основних принципах, а також в інформаційній базі, що є необхідною в розробці прогнозів діяльності підприємств у нестабільному зовнішньому середовищі.

Студент повинен з'ясувати такі питання теми:

- Які методологічні принципи лежать в основі прогнозування?
- Що таке «прогнозний фон»?
- Яка інформація необхідна для розробки прогнозів?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- »» ПРИНЦИПИ ПРОГНОЗУВАННЯ
- »» ПРИНЦИП СИСТЕМНОСТІ
- »» ПРОГНОЗНИЙ ФОН

Практичне завдання 1

Розробити прогноз основних економічних показників діяльності будівельного підприємства м. Харкова на наступний рік. Охарактеризувати застосування принципу системності при розробці прогнозу і пояснити зміст і варіанти прогнозних фонів при аналізі інформації, що необхідна для розробки прогнозу.

Практичне завдання 2

Охарактеризувати зміст інформації для формування соціально-економічного й політичного прогнозного фону при розробці комплексного макроекономічного прогнозу розвитку житлово-комунального господарства на наступні три роки.

Практичне завдання 3

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *Принцип прогнозування, що потребує взаємозв'язку об'єкта прогнозування з прогнозним фоном, називають принципом:*

- а) урахування специфіки об'єкта;
- б) системного підходу;
- в) вивчення об'єкта в динаміці;
- г) вибору альтернативних рішень.

ТЕСТ 2. *Прогнозом називають:*

- а) науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта в майбутньому;
- б) комплекс заходів з досягнення поставленої мети;
- в) процес одержання перспективних даних;
- г) аналіз статистичних даних про діяльність підприємства в минулому.

ТЕСТ 3. *Врахування зовнішніх умов функціонування підприємства, тобто його прогнозного фону називають принципом:*

- а) системний підхід;
- б) врахування специфіки об'єкта;
- в) складання альтернатив рішення задач;
- г) динамічності оцінки.

ТЕСТ 4. *Залежно від збільшення ступеня визначеності економічні категорії «план», «гіпотеза», «прогноз» слід розставити таким чином:*

- а) прогноз, гіпотеза, план;
- б) гіпотеза, прогноз, план;
- в) план, гіпотеза, прогноз.

ТЕСТ 5. *Основними напрямками прогнозування виступають:*

- а) медичне, функціональне й надзвичайне;
- б) соціальне, демографічне й економічне;
- в) функціональне, географічне й позабюджетне;
- г) системне, аналітичне й індивідуальне.

ТЕСТ 6. *Принцип специфічності об'єкта прогнозування вимагає:*

- а) аналізу статистичних даних підприємства за попередній період діяльності;
- б) використання математичних методів;
- в) вивчення особливостей об'єкта;
- г) виявлення типових характеристик об'єкта.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [4, 7, 8, 12, 25, 29].

ЗАНЯТТЯ 3

Практичне заняття проводять з теми 2 робочої програми курсу *«Зміст і призначення економічного прогнозування»*.

Мета заняття – зрозуміти роль економічного прогнозування в діяльності підприємств і засвоїти принципи економічного прогнозування.

Вирішуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі питання за другою темою:

- У чому полягає основне завдання економічного прогнозування на рівні підприємства?
- Що таке принцип усічення «конуса рішень»?
- Який існує взаємозв'язок між прогнозуванням і плануванням?
- Яка роль прогнозування в керуванні виробництвом?
- Яка роль прогнозування і планування в поліпшенні конкурентоздатності підприємств в умовах ринкової економіки?

Ключові поняття, на яких слід акцентувати увагу:

- » ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ
- » МЕТОД ПРОГНОЗУВАННЯ
- » МЕТОДИКА ПРОГНОЗУВАННЯ

Практичне завдання 1

Підприємство за квартал одержало дохід від реалізації своєї продукції на суму 35,4 тис. грн. При цьому його витрати склали: змінні 17,8 тис. грн, постійні 14,3 тис. грн. Прогноз ситуації на ринку функціонування підприємства орієнтує на можливе зниження попиту споживачів і зниження обсягу виробництва й доходу на 8,5%.

Оцінити прогнозну величину прибутку підприємства. Визначити, при якому зниженні обсягу діяльності (на змінюючи ціни реалізації і структури витрат) підприємство повністю може позбавитися прибутку.

Практичне завдання 2

Чисельність усього персоналу промислового підприємства на кінець базисного року складає 287 чол. На підприємстві прогнозують зростання обсягу виробництва на наступний рік на 6,7%. Розрахуйте прогнозну величину чисельності персоналу на наступний рік при незмінній продуктивності праці і при підвищенні продуктивності праці за рахунок упровадження заходів на 2,5%.

Практичне завдання 3

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *У прогнозуванні використовують:*

- а) методи теорії імовірності;
- б) методи теорії прийняття управлінських рішень;
- в) сальдовий метод;
- г) податковий метод.

ТЕСТ 2. *Загальними рисами прогнозування і планування є:*

- а) єдина мета й урахування вимог економічних законів;
- б) тимчасові межі й широта охоплення задач;
- в) методи, що використовують;
- г) корисність і інтервальність.

ТЕСТ 3. *Кілька варіантів стану аналізованого об'єкта в майбутньому розглядають у:*

- а) плані;
- б) прогнозі;
- в) аналізі;
- г) бухгалтерському обліку.

ТЕСТ 4. *Постановку точно визначеної мети й формулювання шляхів досягнення мети відбиває:*

- а) план;
- б) прогноз;
- в) гіпотеза;
- г) передбачення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [4, 9, 10, 11, 13, 21, 23, 26, 29, 31].

ЗАНЯТТЯ 4

Практичне заняття проводять з теми 2 робочої програми курсу «Зміст і призначення економічного прогнозування».

Мета заняття – зрозуміти роль економічного прогнозування в діяльності підприємств, засвоїти класифікацію економічних прогнозів і методів економічного прогнозування, основні підходи до вибору того чи іншого методу.

Вирішуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі питання за другою темою:

- У чому полягає основне завдання економічного прогнозування на рівні підприємства?
- За якими ознаками і як класифікують економічні прогнози?
- Які існують основні методи економічного прогнозування?
- Від чого залежить вибір того чи іншого методу?
- Як пов'язана класифікація економічних прогнозів з вибором методу прогнозування?
- Чи впливає вибір методу прогнозування на точність прогнозу?

Ключові поняття, на яких слід акцентувати увагу:

- » ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ
- » МЕТОД ПРОГНОЗУВАННЯ
- » МЕТОДИКА ПРОГНОЗУВАННЯ

Практичне завдання 1

За змістом прогнозу охарактеризуйте прогнози за такими класифікаційними ознаками, як призначення, мета, форма вираження результатів, спосіб побудови, кількість прогнозних величин:

1. У наступному році на машинобудівному підприємстві очікують зростання обсягів виробництва на 15-20 відсотків.
2. Реалізація послуг населенню області в наступні два місяці зростатиме в середньому на 11 відсотків за місяць.

3. Фондоозброєність виробництва на домобудівному комбінаті в наступному кварталі може зменшитися на 2-3 відсотка.

4. Призупинити падіння продуктивності праці підприємство зможе лише в березні-квітні наступного року.

5. У наступному півріччі на текстильній фабриці очікують зменшення плинності кадрів на 3-3,5 відсотка.

6. Чисельність фермерських господарств у області в наступному році може зрости на 5 відсотків.

7. Чисельність працівників сфери обслуговування у області в наступному році зросте ще на 7-8 відсотків.

8. Населення м. Харкова до 2015 р. досягне 1600 тис. чоловік, а територія міста збільшиться з 30,5 до 46,3 тис. га.

9. Збільшення загальної житлової площі на одного мешканця м. Харкова до 23 кв. метрів можливе лише в 2015 року.

10. Обсяг реалізації продукції агропромислового комплексу в наступному місяці зросте на 60 тис. грн.

Практичне завдання 2

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *Залежно від форми вираження прогнозової величини розрізняють:*

- а) умовний і безумовний прогноз;
- б) інтервальний і точечний прогноз;
- в) кількісний і якісний прогноз;
- г) коротко- і середньостроковий прогноз.

ТЕСТ 2. *Залежно від способу побудови прогнозу розрізняють:*

- а) умовний і безумовний прогноз;
- б) інтервальний і точечний прогноз;
- в) кількісний і якісний прогноз;
- г) коротко- і середньостроковий прогноз.

ТЕСТ 3. *Прогноз, що стосується часу здійснення події, називається:*

- а) умовний;
- б) тимчасовий;
- в) нормативний;
- г) пошуковий.

ТЕСТ 4. *Залежно від конкретності постановки задач більш конкретним є:*

- а) прогноз у порівнянні з планом;
- б) план у порівнянні з прогнозом;
- в) прогноз у порівнянні з економічним аналізом;
- г) немає правильної відповіді.

ТЕСТ 5. *Залежно від масштабу прогнозування прогнози поділяють на:*

- а) інтуїтивні, формалізовані й логічні;
- б) планифікаційні, інтервальні й управлінські;
- в) довго- і середньострокові, оперативні;
- г) макроекономічні, галузеві, регіональні й прогнози рівня підприємства.

ТЕСТ 6. *Залежно від часу прогнозування розрізняють:*

- а) прогноз умовний і безумовний;
- б) прогноз інтервальний і точечний;
- в) прогноз якісний і кількісний;
- г) прогноз довго-, середньо- і короткостроковий, оперативний.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [4, 9, 10, 11, 13, 21, 23, 26, 29, 31].

ЗАНЯТТЯ 5

Практичне заняття проводять з теми 3 робочої програми курсу *«Послідовність розробки економічних прогнозів»*.

Мета заняття – зрозуміти зміст основних етапів і процес організації прогнозування.

Вирішуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі питання третьої теми:

- *Що таке завдання і координаційний план?*
- *Які основні етапи робіт при розробці прогнозу, які роботи виконують на кожному з них?*
- *Як проводять аналіз об'єкта прогнозування?*
- *Якими принципами керуються при проведенні аналізу об'єкта прогнозування?*

Ключові поняття, на яких слід акцентувати увагу:

- » ЗАВДАННЯ НА ПРОГНОЗ
- » ЕТАПИ ПРОГНОЗУВАННЯ
- » РЕТРОСПЕКЦІЯ
- » ДІАГНОЗ
- » ПРОСПЕКЦІЯ

Практичне завдання 1

Будівельне підприємство для складання бізнес-плану розробляє економічний прогноз своєї діяльності на найближчий рік. Скласти завдання і координаційний план дій з розробки прогнозу.

Практичне завдання 2

Охарактеризувати сукупність інформації, що необхідна при складанні економічного прогнозу діяльності підприємства «Шлях буд» на наступний рік.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [3, 11, 16, 17, 19, 25, 29, 31].

ЗАНЯТТЯ 6

Практичне заняття проводять з теми 3 робочої програми курсу «**Послідовність розробки економічних прогнозів**».

Мета заняття – зрозуміти зміст і послідовність виконання аналізу об'єкта прогнозування.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі питання третьої теми:

- Яка мета аналізу об'єкта прогнозування?
- Який зміст принципів аналізу об'єкта прогнозування?
- За якими ознаками класифікують об'єкти економічного прогнозування?
- Що впливає на вибір методу прогнозування?
- Як розраховують показник дальності прогнозування і на що він впливає?

Практичне завдання 1

Охарактеризувати за масштабністю і складністю об'єкти прогнозування в таких прогнозах:

- проноз обсягів виробництва промислового підприємства;
- прогноз реалізації послуг населенню області на наступні два місяці;
- прогноз фондоозброєності виробництва домобудівного комбіната на наступний квартал;
- прогноз населення м. Харкова на наступні 5 років.

Практичне завдання 2

Охарактеризувати за ступенем детермінованості та ступенем інформаційного забезпечення об'єкти прогнозування в таких прогнозах:

- прогноз житлової площі на одного мешканця м. Харкова на наступні 5 років;
- прогноз обсягів реалізації підприємств агропромислового комплексу Харківської області на наступний рік;
- прогноз тарифів на житлово-комунальні послуги на наступний рік;
- прогноз цін на будівельні матеріали на наступний місяць.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [3, 11, 16, 17, 19, 25, 29, 31].

ЗАНЯТТЯ 7

Практичне заняття проводять з перших трьох тем курсу, що входять до змістового модуля 1 «Теоретичні основи економічного прогнозування» з метою повторення основних питань цих тем і підготовки до написання проміжного тестового контролю № 1.

При розгляданні основних питань треба акцентувати увагу на категорійному апараті економічного прогнозування, необхідності й послідовності виконання аналізу об'єктів прогнозування, вибору того чи іншого методу прогнозування.

Проміжний тестовий контроль з першого змістового модуля проводять на другому часі практичного заняття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 8

Практичне заняття проводять з теми 4 робочої програми курсу «*Методи експертних оцінок*».

Мета заняття – визначення області застосування методів експертних оцінок, їх переваги і недоліки в порівнянні з іншими методами прогнозування, основні підходи щодо вибору того чи іншого методу.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання четвертої теми:

- *При вирішенні яких питань економічного прогнозування і планування в ринковій економіці застосовують ці методи?*
- *Які переваги цих методів у порівнянні з формалізованими?*
- *Які недоліки цих методів у порівнянні з формалізованими?*
- *При якому рівні показника дальності прогнозування слід застосовувати ці методи?*
- *Що лежить в основі методів експертних оцінок?*
- *Хто може виступати в якості експертів?*

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА
- » ЕКСПЕРТ

Практичне завдання 1

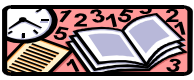
При формуванні плану реконструкції центру міста розробляють економічний прогноз з метою вибору оптимального варіанту плану.

Треба обґрунтувати вибір методу прогнозування і пояснити хто може виступати в якості експертів при вирішенні питань планування перспективного плану реконструкції центру міста.

Практичне завдання 2

Будівельне підприємство функціонує на ринку один рік. При розробці бізнес-плану його розвитку на найближчий рік розробляють прогноз.

Треба обґрунтувати вибір методу чи методів прогнозування, а також сформулювати перелік необхідної для прогнозу інформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [6, 8, 11, 17, 20, 24, 26, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 9

Практичне заняття проводять з теми 4 робочої програми курсу «*Методи експертних оцінок*».

Мета заняття – визначення груп методів експертних оцінок, порівняльна їх характеристика, основні підходи щодо вибору методу колективної чи індивідуальної експертної оцінки, розглянути послідовність дій при використанні методів, порядок формування анкети для проведення експертних оцінок і порядок формування групи експертів.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент на цьому занятті повинен з'ясувати такі питання четвертої теми:

- Чим відрізняються методи індивідуальних і колективних експертних оцінок?
- Які переваги і недоліки методів колективних і індивідуальних експертних оцінок?
- Які роботи виконують на етапі підготовки експертної оцінки?
- Яка послідовність проведення самої експертизи?
- Хто такі експерти, як провести експертизу?
- Як формують групу експертів?
- Як визначають чисельність групи експертів?
- Як впливає склад групи експертів на вибір методу експертної оцінки?
- Які вимоги ставляться до анкети?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА
- » ЕКСПЕРТ
- » ЕКСПЕРТНА ГРУПА
- » КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЕКСПЕРТНОЇ ГРУПИ
- » МЕТОД ДЕЛЬФІ
- » МЕТОД ІНТЕРВ'Ю
- » СЦЕНАРНИЙ МЕТОД
- » МЕТОД ГЕНЕРАЦІЇ ІДЕЙ

Практичне завдання 1

При формуванні групи експертів для отримання експертної інформації про перспективи розвитку будівництва в регіоні кожному з 25 претендентів до групи експертів було запропоновано заповнити дві анкети:

першу – для самооцінки рівня аргументованості своїх думок про проблему, що вивчається (див. табл. 4);

другу – для самооцінки ступеня знайомства з проблемою, що вивчається (див. табл. 5).

Проаналізувавши відповіді на пропоновані анкети, наведені в табл. 6 і 7, відібрати в групу експертів 15 найбільш компетентних спеціалістів.

Варіант № 1 практичного завдання розглядають в аудиторії, варіант № 2 пропонують вирішити як самостійне домашнє завдання.

Таблиця 4 – Анкета 1. Самооцінка ступеня знайомства з проблемою, що вивчається

Бал	Ступінь знайомства
0	не знайомий з проблемою;
1, 2, 3	погано знайомий з проблемою, але вона входить до сфери моїх інтересів;
4, 5, 6	задовільно знайомий з проблемою, але не беру участі в її практичному вирішенні;
7, 8, 9	добре знайомий з проблемою, беру участь у її практичному вирішенні;
10	проблема входить у коло моєї вузької спеціалізації.

Таблиця 5 – Анкета 2. Самооцінка рівня аргументованості висловлюваних думок

Джерело аргументованості	Ступінь аргументованості		
	вища	середня	низька
1. Проведений теоретичний аналіз.	0,3	0,2	0,1
2. Виробничий досвід.	0,5	0,4	0,2
3. Узагальнення дослідницьких праць вітчизняних авторів.	0,05	0,05	0,05
4. Узагальнення дослідницьких праць зарубіжних авторів.	0,05	0,05	0,05
5. Особисте знайомство зі станом справ за кордоном з проблеми, що вивчається.	0,05	0,05	0,05
6. Інтуїція.	0,05	0,05	0,05

Таблиця 6 – Бальна самооцінка ступеня знайомства

Варіант	Відповіді претендентів до групи експертів (бал)																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	4	7	8	9	3	4	7	8	2	10	9	1	3	5	6	7	10	9	4	5
2	9	2	7	8	5	6	3	2	9	10	2	4	6	7	9	8	10	1	3	5

Таблиця 7 – Бальна самооцінка рівня аргументованості думок

Варіант	Відповіді претендентів до групи експертів (бал)																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	0,35	0,7	0,4	0,8	0,3	0,45	0,65	0,75	0,35	0,75	0,6	0,3	0,7	0,4	0,35	0,4	0,65	0,7	0,6	0,4
2	0,8	0,4	0,7	0,3	0,45	0,25	0,6	0,55	0,45	0,6	0,7	0,5	0,6	0,3	0,4	0,5	0,6	0,35	0,75	0,45

Практичне завдання 2

Скласти анкету щодо проведення експертного опитування спеціалістів для отримання інформації, яка необхідна для розробки прогнозу розвитку будівництва в регіоні. Анкету скласти з трьох закритих і чотирьох відкритих питань.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [6, 8, 11, 17, 20, 24, 26, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 10

Практичне заняття проводять з теми 4 робочої програми курсу «*Методи експертних оцінок*».

Мета заняття – узагальнити теоретичні питання щодо послідовності дій при застосуванні методів експертних оцінок у економічному прогнозуванні і засвоїти метод рангування як метод обробки результатів експертної оцінки.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання четвертої теми:

- Які існують методи обробки результатів експертної оцінки?
- Як вибирати той чи інший метод обробки?
- Для чого і як розраховують коефіцієнт конкордації при узагальненні експертної думки?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » РАНГ, РАНГУВАННЯ
- » СТУПЕНЬ УЗГОДЖЕНОСТІ ДУМОК
- » КОЕФІЦІЄНТ КОНКОРДАЦІЇ
- » НАДІЙНІСТЬ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ

Практичне завдання 1

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *Методи експертних оцінок стосовно методів моделювання є:*

- а) менш точними;
- б) більш точними;
- в) аналогічними за точністю;
- г) непорівнянними в порівнянні.

ТЕСТ 2. *Групу експертів формують:*

- а) тільки в колективних методах експертних оцінок;
- б) тільки в індивідуальних методах експертних оцінок;
- в) у колективних і індивідуальних методах експертних оцінок;
- г) у формалізованих методах.

ТЕСТ 3. *Величина коефіцієнта компетентності експерта може коливатися в межах:*

- а) від 0 до 5;
- б) від 0 до 2;
- в) від 0 до 1;
- г) від -1 до +1.

ТЕСТ 4. *Кількість питань, що рекомендують, в анкетах при експертній оцінці складає:*

- а) не більше трьох;
- б) не більше семи;
- в) не більше двадцяти;
- г) не більше п'ятнадцяти.

ТЕСТ 5. *Питання анкети, що містить варіанти відповідей на нього, називають:*

- а) прямим;
- б) закритим;
- в) непрямим;
- г) відкритим.

ТЕСТ 6. *Питання анкети, що не містить у собі варіанти відповідей на нього, називають:*

- а) опосередкованим;
- б) закритим;
- в) непрямим;
- г) відкритим.

ТЕСТ 7. *Ступінь погодженості думок експертів відбиває:*

- а) коефіцієнт аргументації;
- б) коефіцієнт конкордації;
- в) коефіцієнт компетентності;
- г) коефіцієнт ступеня знайомства.

ТЕСТ 8. *Для формування групи експертів розраховують:*

- а) коефіцієнт компетентності;
- б) коефіцієнт аналітичності;
- в) коефіцієнт аргументованості;
- г) коефіцієнт ступеня знайомства.

ТЕСТ 9. *Коефіцієнт компетентності розраховують на основі:*

- а) аналітичності й компетентності;
- б) аргументованості й ступеня знайомства;
- в) ступеня знайомства й варіації;
- г) компетентності й варіації.

Практичне завдання 2

При прогнозуванні обсягу виробництва на наступний рік керівництво машинобудівного підприємства експертним методом з'ясовує, які фактори найбільше впливають на прогнозований показник. З цією метою 15 експертам-спеціалістам підприємства запропонували анкету, одне з питань якої сформульовано так:

розташуйте за зменшенням сили впливу на обсяг виробництва такі об'єктивні і суб'єктивні фактори:

Шифр фактора	Найменування фактора
1	фондоозброєність праці
2	внутрішньозмінні простой
3	податкова система
4	плинність кадрів
5	ціни на сировину

Відповідь: _____
(шифри факторів у послідовності зменшення сили впливу)

У табл. 8 наведено відповіді 17 експертів на поставлене запитання.

Узагальніть думку експертів, використовуючи метод рангування для обробки анкет. Розрахуйте показник узгодження думки експертів. Зробіть висновок.

Пояснення до табл. 6 (до першого варіанта): Перший експерт вважає, що за силою впливу на обсяг виробництва фактори розподіляються таким чином: на першому місці (ранг одиниця) фактор з шифром 2 (внутрішньозмінні простой) – найбільш впливовий фактор; на другому місці (ранг два) фактор з шифром 3 (податкова система) – менш впливовий, ніж попередній, і т.д.

Варіант № 1 практичного завдання розглядають в аудиторії, варіант № 2 пропонують виконати як самостійне домашнє завдання.

Таблиця 8 – Відповіді експертів на запитання анкети

Варіант	Шифр фактора	Шифр експерта, і																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	1	3	1	3	3	4	4	3	4	2	4	3	4	5	4	1	3	4
	2	1	3	4	4	3	3	1	1	3	2	2	5	1	5	2	4	3
	3	2	2	5	1	2	1	5	2	4	1	5	2	2	1	3	1	2
	4	4	4	1	5	5	5	4	5	5	5	4	1	4	2	4	5	5
	5	5	5	2	2	1	2	2	3	1	3	1	3	3	3	3	2	1

Варіант	Шифр фактора	Шифр експерта, і																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
2	1	3	4	4	5	4	4	3	2	4	4	3	4	4	3	4	2	4
	2	4	1	3	1	1	1	4	1	1	1	5	1	1	4	1	4	3
	3	2	3	1	4	2	3	1	4	2	3	1	3	2	1	3	1	5
	4	5	5	5	2	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	3	1
	5	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2	5	2

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [6, 8, 11, 17, 20, 24, 26, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 11

Практичне заняття проводять з теми 4 робочої програми курсу «*Методи експертних оцінок*».

Мета заняття – засвоїти метод оцінки часу здійснення події як метод обробки результатів експертної оцінки.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання четвертої теми:

- Які існують методи обробки результатів експертної оцінки?
- Як вибрати тій чи інший метод обробки?
- В обробці яких питань анкет експертів застосовують метод оцінки часу здійсненні події?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » УЗГОДЖЕНІСТЬ ДУМОК
- » УЗАГАЛЬНЕНА ЧАСОВА ОЦІНКА

Практичне завдання 1

На запитання анкети «Коли доцільно проводити реконструкцію двох цехів підприємства?» дві групи експертів-спеціалістів підприємства відповіли по-різному (див. табл. 9, 10).

Узагальніть думку експертів окремо кожної з груп. Думка якої групи експертів більш узгоджена. Зробіть висновки.

Таблиця 9 – Відповідні експертів першої групи (квартал, рік)

Ва-рі-ант	Номери експертів																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0	IV 2013	I 2014	III 2014	I 2014	IV 2013	III 2015	за- раз	I 2015	III 2014	IV 2014	II 2014	III 2015	II 2015	IV 2014	I 2015	IV 2013	II 2014	III 2014
1	I 2014	I 2016	IV 2014	III 2015	III 2014	IV 2013	IV 2015	III 2014	IV 2015	IV 2016	II 2016	II 2015	IV 2015	II 2016	не знаю	III 2016	I 2014	IV 2014

Таблиця 10 – Відповіді експертів другої групи (квартал, рік)

Ва-рі-ант	Номери експертів																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0	I 2014	II 2015	I 2015	II 2014	нега- йно	I 2015	II 2015	IV 2014	III 2014	I 2014	III 2014	II 2014	II 2015	II 2014	I 2015	II 2014	III 2014	IV 2014
1	II 2015	не знаю	IV 2014	II 2016	IV 2015	IV 2015	III 2015	I 2015	IV 2015	IV 2015	IV 2014	I 2015	III 2015	IV 2015	I 2016	IV 2015	III 2015	II 2014

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [6, 8, 11, 17, 20, 24, 26, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 12

Практичне заняття проводять з теми 5 робочої програми курсу «*Методи екстраполяції*».

Мета заняття – засвоїти застосування рядів динаміки в розробці економічних прогнозів методами екстраполяції.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання п'ятої теми:

- Що таке екстраполяція?
- Коли при розробці прогнозів доцільно застосовувати метод екстраполяції?
- Які гіпотези лежать в основі екстраполяції?
- Що таке ряд динаміки чи часовий ряд?
- Що таке механічні й аналітичні методи згладжування ряду динаміки?
- Як визначають тенденцію ряду динаміки?

При обговоренні цих питань треба акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ
- » ЧАСОВИЙ РЯД. РЯД ДИНАМІКИ
- » ТЕНДЕНЦІЯ РЯДУ ДИНАМІКИ
- » ТРЕНД

Практичне завдання 1

Розрахувати основні показники ряду динаміки – показників доходів, витрат і збитків (прибутку) житлово-комунального підприємства.

Виявити за допомогою методу плинної середньої основну тенденцію показників фінансових результатів, а саме: доходів, витрат і збитків (прибутку) на 1 кв. м загальної площі.

Вихідні дані про фінансові результати з діяльності з поточного утримування житлового фонду виробничого житлового експлуатаційного підприємства наведені в табл. 11, 12.

Результати відобразити графічно.

Варіант № 1 практичного завдання розглядають в аудиторії, варіант № 2 пропонують виконати як самостійне домашнє завдання.

Таблиця 11 – Місячні доходи на 1 кв. м загальної площі, коп.

Варіант	М і с я ц і											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2,18	2,17	2,18	2,16	2,14	2,15	2,17	2,16	2,16	2,14	2,15	2,16
2	2,20	2,18	2,17	2,18	2,19	2,18	2,16	2,16	2,16	2,18	2,17	2,18

Таблиця 12 – Місячні витрати на 1 кв. м загальної площі, коп.

Варіант	М і с я ц і											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2,27	2,26	2,26	2,24	2,23	2,24	2,25	2,25	2,25	2,24	2,24	2,23
2	2,30	2,27	2,26	2,26	2,28	2,27	2,25	2,25	2,24	2,26	2,27	2,26

Практичне завдання 2

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *Метод екстраполяції є:*

- а) формалізованим методом прогнозування;
- б) інтуїтивним методом прогнозування;
- в) аналітичним методом прогнозування;
- г) методом моделювання.

ТЕСТ 2. *Методи екстраполяції рекомендують використовувати:*

- а) у довгостроковому прогнозуванні;
- б) у короткостроковому прогнозуванні;
- в) в оперативному прогнозуванні;
- г) у середньостроковому прогнозуванні.

ТЕСТ 3. *Співвідношення між періодом попередження і періодом аналізу економічних показників складає:*

- а) 1 до 10;
- б) 1 до 3;
- в) 1 до 1;
- г) 1 до 2.

ТЕСТ 4. *При аналізі рядів динаміки розраховують наступні показники:*

- а) коефіцієнт конкордації і коефіцієнт аргументації;
- б) коефіцієнт аргументації і коефіцієнт компетентності;
- в) середній темп росту й середній абсолютний приріст;
- г) коефіцієнт конкордації і коефіцієнт компетентності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [2, 5, 14, 18, 22, 25, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 13

Практичне заняття проводять з теми 5 робочої програми курсу «*Методи екстраполяції*».

Мета заняття – засвоїти застосування методу екстраполяції в економічному прогнозуванні.

Вирішуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання п'ятої теми:

- Яка послідовність дій при застосуванні методу екстраполяції в економічному прогнозуванні?
- Які існують різновиди методів екстраполяції?
- Які можливі варіанти постановки завдання при розробці прогнозу методами екстраполяції?

Практичне завдання 1

Для розробки соціальної програми розвитку області треба мати дані про тенденцію, що склалася з реалізацією послуг населенню області.

Визначити тенденцію показника обсягу реалізації і скласти прогноз на наступний рік за абсолютним приростом ряду динаміки, за середнім темпом ряду динаміки; за аналітичним рівнянням прямої на 2013 р.

Таблиця 13 – Реалізація послуг, тис. грн

Р о к и											
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
6,8	7,3	7,8	9,1	9,8	9,6	9,4	9,4	9,5	9,8	10,1	10,2

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [2, 5, 14, 18, 22, 25, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 14

Практичне заняття проводиться з теми 6 робочої програми курсу «*Методи моделювання*».

Мета заняття – засвоїти застосування логічного, інформаційного і статистичного моделювання в розробці економічних прогнозів.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання шостої теми:

- Яке місце відводять методам моделювання в економічному прогнозуванні?
- Що таке модель, які види моделей існують?
- Що таке моделювання?

- Як класифікують методи моделювання і моделі?
- Як побудувати модель?
- Яка послідовність дій при складанні економічного прогнозу методом моделювання?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- »» МОДЕЛЬ
- »» МОДЕЛЮВАННЯ
- »» ЕНДОГЕННА ЗМІННА
- »» ЕКЗОГЕННА ЗМІННА

Практичне завдання 1

Керівництво будівельного підприємства розробляє бізнес-план на 3 роки діяльності. Наряду з іншими методами в розробці прогнозів використовують і методи моделювання.

Описати послідовність дій при використанні інформаційного й статистичного моделювання. Перелічити можливі екзогенні і ендогенні фактори при розробці статистичної моделі прибутку підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [1, 8, 14, 15, 20, 22, 25, 27, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 15

Практичне заняття проводять з теми 6 робочої програми курсу «*Методи моделювання*».

Мета заняття – засвоїти застосування економетричних методів у економічному прогнозуванні.

Виконуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання шостої теми:

- Яке місце відводять методам моделювання в економічному прогнозуванні?
- Що таке модель, які види моделей існують?
- Що таке моделювання?
- Як класифікують методи моделювання і моделі?
- Як побудувати модель?
- Яка послідовність дій при складанні економічного прогнозу методом моделювання?

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » МОДЕЛЬ
- » МОДЕЛЮВАННЯ
- » ЕНДОГЕННА ЗМІННА
- » ЕКЗОГЕННА ЗМІННА
- » КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ
- » РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ
- » КОЕФІЦІЄНТ КОРЕЛЯЦІЇ

Практичне заняття проводять на базі знань, що набути студентами не тільки у курсі прогнозування, що вивчається, а й курсі економетрії. Заняття здійснюють у комп'ютерному класі.

Практичне завдання 1

Проаналізувати показники виробничо-господарської діяльності трамвайного управління за останні 10 кварталів, побудувати лінійну багатофакторну модель собівартості, зробити прогноз показника собівартості на найближчий квартал.

Таблиця 14 – Техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності

Собівартість 10 перевезених пасажирів, коп.	Середньо експлуатаційна швидкість, км/год.	Наповненість, пас./км	Кількість щодобових перевезених паса- жирів, тис. пас.	Середньодобове перебування на лінії, год.
82,17	16,28	7,01	63,94	11,65
82,27	16,03	7,44	70,49	11,94
84,97	16,06	7,36	68,44	11,83

Собівартість 10 перевезених пасажирів, коп.	Середньо експлуатаційна швидкість, км/год.	Наповненість, пас./км	Кількість щодобових перевезених паса- жирів, тис. пас.	Середньодобове перебування на лінії, год.
84,45	16,31	7,97	75,71	11,89
83,06	16,32	7,03	66,40	11,78
84,79	16,15	7,45	70,65	12,00
85,71	16,02	6,95	65,52	11,92
86,68	16,35	7,38	72,35	11,98
87,80	16,36	6,78	64,83	11,83
87,26	16,01	7,32	71,68	11,98

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [1, 8, 14, 15, 20, 22, 25, 27, 28, 29, 30].

ЗАНЯТТЯ 16

Практичне заняття проводять з теми 7 робочої програми курсу «*Оцінка якості економічних прогнозів*».

Мета заняття – розібратися, чим обумовлена ефективність використання економічних прогнозів в управлінні, як визначають і від чого залежить помилка економічного прогнозу.

Вирішуючи практичні завдання і обговорюючи теоретичні питання, студент повинен з'ясувати такі запитання сьомої теми:

- *Який прогноз можна вважати якісним?*
- *Як розраховують помилку економічного прогнозу?*
- *Який існує взаємозв'язок між якістю і достовірністю прогнозу?*
- *Як розрізняють управлінські ситуації залежно від ступеня керування ситуацією з боку фахівця, який приймає рішення?*
- *Як пов'язані між собою поняття «достовірність» і «корисність» прогнозу?*
- *Що таке «само здійснюваний» і «само анульований» прогноз?*

При обговоренні цих питань слід акцентувати увагу на суті таких ключових понять:

- » ПОМИЛКА ПРОГНОЗУ
- » ЯКІСНИЙ ПРОГНОЗ
- » ДОСТОВІРНІСТЬ ПРОГНОЗУ
- » КОРИСНІСТЬ ПРОГНОЗУ
- » САМОЗДІЙСНЮВАНИЙ ПРОГНОЗ
- » САМОАНУЛЬОВАНИЙ ПРОГНОЗ

Практичне завдання 1

Фахівці виконали роботу з аналізу фінансово-економічного стану підприємства і зробили висновки, згідно з якими ймовірним є банкрутство підприємства в найближчі три місяця.

Керівництво підприємства, отримавши таку інформацію, зробило певні висновки щодо поліпшення фінансово-економічного стану підприємства. Це дало можливість уникнути банкрутства.

Охарактеризувати економічний прогноз щодо банкрутства підприємства відносно понять якості, достовірності й корисності.

Практичне завдання 2

З наведених відповідей вибрати в кожному тесті правильну відповідь:

ТЕСТ 1. *Який з нижчеподаних висновків є правильним:*

- а) якісно розроблений прогноз буде обов'язково достовірним;
- б) якісно розроблений прогноз може бути недостовірним;
- в) якісно розроблений прогноз не може бути достовірним;
- г) якісно розроблений прогноз не може бути недостовірним.

ТЕСТ 2. *Недостовірний, тобто не здійснився прогноз:*

- а) ніколи не може бути корисним;
- б) може бути корисним;
- в) завжди буде корисним;
- г) побудований на принципі вибору альтернативних варіантів.

ТЕСТ 3. *Відхилення фактичного значення економічного показника від прогнозного називають:*

- а) якістю прогнозу;
- б) помилкою прогнозу;
- в) корисністю прогнозу;
- г) упередженістю прогнозу.

ТЕСТ 4. *Фактом здійснення прогнозу характеризується:*

- а) якість прогнозу;
- б) достовірність прогнозу;
- в) корисність прогнозу;
- г) ефективність прогнозу.

ТЕСТ 5. *Прогноз, виконаний фахівцями, базуючись на повній і достовірній інформації, можна вважати:*

- а) достовірним;
- б) якісним;
- в) оптимальним;
- г) економічним.

ТЕСТ 6. *Прогноз необхідний фахівцю у випадку:*

- а) якщо фахівець цілком чи частково керує результатом подій;
- б) якщо фахівець частково керує результатом подій;
- в) якщо фахівець цілком чи керує не керує результатом подій;
- г) твердої прив'язки до тимчасових границь.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [7, 8, 10, 13, 17, 19, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32].

ЗАНЯТТЯ 17

Практичне заняття проводять з чотирьох тем курсу, що входять до змістового модуля 2 «Методи розробки й оцінка якості економічних прогнозів» з метою повторення основних питань цих тем і підготовки до написання проміжного тестового контролю № 2.

При розгляданні основних питань треба акцентувати увагу на виборі того чи іншого методу прогнозування, послідовності дій при використанні інтуїтивних

і формалізованих методів, формуванні інформаційної бази для розробки прогнозів тим чи іншим методом і оцінці якості прогнозу.

Проміжний тестовий контроль з другого змістового модуля проводять на другому часі практичного заняття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ: [28, 29, 30].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антохонова И. В. Методы прогнозирования социально-экономических процессов: учебное пособие. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2004.
2. Афанасьев В. Н., Юзбашев М. М. Анализ временных рядов и прогнозирование: учебник. – М.: Финансы и статистика, 2001.
3. Бархатов В. И., Горшков А. А. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: учебное пособие. – Челябинск: ЮурГУ, 2001.
4. Борисевич В. И., Кандаурова Г. А., Кандауров Н. Н. Прогнозирование и планирование экономики: уч. пособие. – Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2001.
5. Батуева А. Д., Антохонова И. В. Анализ и прогнозирование по одиночным временным рядам с использованием пакета статистической обработки «STATISTICA». – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 1999.
6. Бешелев С. Л., Гурвич Ф. Г. Математико-статистичні методи експертних оцінок. – М.: Статистика, 1980.
7. Владимирова Л. Прогнозирование и планирование в условиях рынка. – М.: Дашков и Ко, 2000.
8. Геец В. М. Отраслевое прогнозирование: методический и организационный аспекты. – К.: Наукова думка, 1990.
9. Герасименко В. П. Прогнозирование и планирование экономики: практикум. Учебное пособие. – Минск, 2001.
10. Гливенко С. Экономическое прогнозирование. – Сумы: Мрія-1, 2000.
11. Голанский М. М. Экономическое прогнозирование. – М.: Наука, 1983.
12. Голанский М. М. Что нас ждет в 2015 году? (Экономический прогноз против утопий). – М.: Наука, 1992.
13. Грабовецкий Б. Є. Економічне прогнозування і планування: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
14. Емельянов А. С. Эконометрия и прогнозирование. – М.: Экономика, 1985.

15. Єріна А. Статистичне моделювання і прогнозування: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
16. Калина А. В., Конева Н. И., Ященко В. А. Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): учебн.-метод. пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2003.
17. Лисичкин В. А. Теорія і практика прогностики. – М.: Наука, 1972.
18. Лукашин Ю. П. Адаптивные методы краткосрочного прогнозирования. – М.: Статистика, 1979.
19. Мотышина М. С. Методы социально-экономического прогнозирования: учебное пособие. – С-Пб.: издательство Санкт-Петербургского университета экономики и финансов, 1994.
20. Макроекономічне моделювання та прогнозування / за ред. Крюкової І. – Х.: Форт, 2000.
21. Нанивская В. Г., Андрюкова И. В. Теория экономического прогнозирования: учебное пособие. – Тюмень: Тюм ГНГУ, 2000.
22. Орлов А. И. Эконометрика: учебник. – М.: Издательство «Экзамен», 2002.
23. Основы экономического и социального прогнозирования / под ред. Мосина В. Н., Крука Д. М. – М.: Высшая школа, 1985.
24. Питерс Т., Цотермен Ф. У пошуках ефективного керування (досвід кращих компаній). – М.: Прогрес, 1986.
25. Рабочая книга по прогнозированию / отв. ред. И. В. Бестужев-Лада. – М.: Мысль, 1982.
26. Равікович Є. І., Присенко Г. В. Макроекономічне прогнозування: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002.
27. Статистическое моделирование и прогнозирование: учебное пособие / под ред. А. Г. Гранберга. – М.: Финансы и статистика, 1990.
28. Світлична Т. І. Методичні вказівки до самостійного вивчення курсу «Прогнозування». – Х.: ХДАМГ, 2003.
29. Світлична Т. І., Дріль Н. В. Конспект лекцій з дисципліни «Прогнозування». – Х.: ХНАМГ, 2010.

30. Світлична Т. І. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Прогнозування». – Х.: ХНАМГ, 2009.
31. Тейл Г. Прикладное экономическое прогнозирование (пер. с англ.). – М., «Прогресс», 1970.
32. Турунцева М. Ю. и др. Некоторые подходы к прогнозированию экономических показателей. – М.: Институт экономики переходного периода, 2005.
33. Четыркин Е. М. Статистические методы прогнозирования. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: «Статистика», 1977.
34. Эконометрика: учебник / под ред. И. И. Елисеевой. – М.: Финансы и статистика, 2002.
35. Энтов Р., Дробышевский В., Носко С., Юдин А. Эконометрический анализ динамических рядов основных макроэкономических показателей. – М.: ИЭПП, 2001.
36. <http://prognoz.org/>
37. <http://future-control.ru/>

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	3
1. Загальні положення	4
2. Зміст практичних занять	7
Заняття 1	7
Заняття 2	8
Заняття 3	10
Заняття 4	12
Заняття 5	14
Заняття 6	15
Заняття 7	16
Заняття 8	17
Заняття 9	18
Заняття 10	21
Заняття 11	24
Заняття 12	25
Заняття 13	27
Заняття 14	28
Заняття 15	29
Заняття 16	31
Заняття 17	33
Список літератури	35

Навчальне видання

Методичні вказівки
до практичних занять
з курсу

«ПРОГНОЗУВАННЯ»

(для студентів 3 курсу денної форми навчання
напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)

Укладач **Світлична** Тетяна Іванівна

Відповідальний за випуск *В. І. Торкатюк*

Редактор *З. М. Москаленко*

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2010, поз. 302 М

Підп. до друку 02.11.2010 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,9

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.